FÖRSLAG TILL AVGÖRANDE AV GENERALADVOKAT JULIANE KOKOTT

föredraget den 28 januari 2010 [1]

I — Inledning

1. Denna begäran om förhandsavgörande från Hoge Raad der Nederlanden avser förhållandet mellan rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område [2] och Genèvekonventionen om fraktavtalet vid internationell godsbefordran på väg, som undertecknades den 19 maj 1956 (nedan kallad CMR) [3].

2. Enligt artikel 71 i förordning nr 44/2001 får medlemsstaterna under vissa förutsättningar fortsätta att tillämpa konventioner som på särskilda områden reglerar behörighet, erkännande eller verkställighet av domar. Den hänskjutande domstolen önskar få klarhet rörande det inbördes förhållandet mellan vissa bestämmelser i CMR och förordningen. Därtill kommer frågan huruvida domstolen är behörig att tolka CMR och i förekommande fall hur bestämmelserna om litispendens och verkställighet av utländska domar i artikel 31 i nämnda konvention ska tolkas.

II — Tillämpliga bestämmelser [4]

A — *CMR*

3. CMR innehåller särskilda bestämmelser för fraktavtal vid internationell godsbefordran på väg och omfattar både materiella och processrättsliga bestämmelser. Konventionen hade redan genom 1968 års Brysselkonvention

1 — Originalspråk: tyska.

2 — EGT L 12, s. 1, i den här tillämpliga lydelsen senast ändrad genom rådets förordning (EG) nr 1791/2006 av den 20 november 2006, EUT L 363, s. 1.

3 — De officiella språk på vilka CMR har upprättats är engelska och franska (offentliggjorda i *Recueil des traités des Nations unies* 1961, nr 5742, s. 190). Den översättning som används här är den officiella tyska översättningen som publicerades i den tyska *Bundesgesetzblatt* 1961 II, s. 1120. Den officiella förkortningen "CMR "hänför sig till konventionens franska beteckning ("**C**onvention relative au contrat de transport international de **M**archandises par **R**oute").

4 — Eftersom EG-fördraget från och med den 1 december 2009 har ersatts med EUF och FEUF genom ikraftträdandet av Lissabonfördraget, kommer jag i detta förslag till avgörande att hänvisa till bestämmelserna med numreringen i de nu gällande fördragen såvida inte bestämmelserna i EG-fördraget är tillämpliga. I den mån jag citerar domstolens rättspraxis avseende de tidigare bestämmelserna så har jag utgått från att denna även gäller för de nya bestämmelserna, såvida det inte har genomförts några betydande ändringar. Slutligen kommer jag att använda de beteckningar som används i de nya fördragen (särskilt union i stället för gemenskap).

om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område,[5] vilken är den konvention som gällde innan förordning nr 44/2001 antogs, erkänts som en särskild konvention, i den mening som avsågs i den bestämmelse som motsvarade artikel 71 i förordning nr 44/2001.[6] Samtliga medlemsstater har ratificerat CMR.

4. Artikel 31 CMR har följande lydelse:

”1. Talan rörande befordran som är underkastad denna konvention får upptagas, förutom vid sådan domstol i fördragsslutande stat som parterna har utsett, vid domstol i stat, inom vars område

a) svaranden har sitt hemvist, sitt huvudkontor eller den filial eller agentur genom vars medverkan fraktavtalet slutits, eller

b) den ort där godset mottogs av fraktföraren eller bestämmelseorten är belägen.

Talan får inte väckas vid annan domstol.

2. Är talan som avses i första stycket av denna artikel anhängig vid en enligt det stycket behörig domstol eller har sådan talan avgjorts av dylik domstol, får ny talan inte väckas mellan samma parter angående samma sak, med mindre avgörande av den domstol vid vilken den första talan väcktes inte kan verkställas i den stat där den nya talan väcktes.

3. Sedan dom i tvist som avses i första stycket av denna artikel har meddelats av domstol i fördragsslutande stat och blivit verkställbar i den staten ska domen vara verkställbar även i var och en av de övriga fördragsslutande staterna, så snart de formföreskrifter har blivit uppfyllda som gäller i den fördragsslutande stat där verkställighet söks. Sådana formföreskrifter får ej innefatta möjlighet till omprövning av saken.

4. Bestämmelserna i tredje stycket av denna artikel äger tillämpning på domar, meddelande efter kontradiktoriskt förfarande, tredskodomar och av domstol stadfästa förlikningar, men inte på interimistiska domar eller på avgöranden, varigenom kärande, som helt eller delvis tappat målet, ålagts att på grund härav utge skadestånd utöver rättegångskostnaderna.

…”

5 — EGT L 299, 1972, s. 32, konsoliderad version, EGT C 27, 1998, s. 1.

6 — Se uppräkningen i rapporten till konventionen om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område av P. Jenard (EGT C 59, 1979, s. 1, 60).

5. I artikel 47 CMR regleras behörigheten att tolka konventionen:

”Varje tvist mellan två eller flera fördragsslutande parter rörande tolkningen eller tillämpningen av denna konvention, vilken parterna ej kan bilägga genom underhandlingar eller på annat sätt, kan på begäran av någon av de berörda fördragsslutande parterna hänskjutas till avgörande av Internationella domstolen.”

B — *Unionsrätten*

6. Artikel 351 första och andra styckena FEUF (tidigare artikel 307 EG) har följande lydelse:

”De rättigheter och förpliktelser som följer av avtal som ingåtts före den 1 januari 1958 eller, för stater som senare ansluter sig, före tidpunkten för deras anslutning mellan å ena sidan en eller flera medlemsstater och å andra sidan ett eller flera tredjeländer ska inte påverkas av bestämmelserna i fördragen.

I den mån dessa avtal inte är förenliga med fördragen ska den eller de berörda medlemsstaterna vidta alla lämpliga åtgärder för att undanröja det som är oförenligt med fördragen. Medlemsstaterna ska vid behov bistå varandra i detta syfte och i förekommande fall inta en gemensam hållning.”

7. Skälen 16, 17 och 25 i förordning nr 44/2001 har följande lydelse:

”16) Det ömsesidiga förtroendet mellan de rättsvårdande myndigheterna i gemenskapen gör det berättigat att automatiskt erkänna en dom som har meddelats i en medlemsstat utan att något ytterligare förfarande behöver tillgripas, utom när erkännandet är tvistigt.

17) I enlighet med samma princip om ömsesidigt förtroende måste förfarandet för att göra en dom som har meddelats i en medlemsstat verkställbar i en annan medlemsstat vara snabbt och effektivt. Därför bör verkställighetsförklaringen utfärdas närmast automatiskt efter en enkel formell kontroll av handlingarna och utan att domstolen på eget initiativ får pröva om någon av grunderna i denna förordning för att vägra verkställighet föreligger.

...

25) Respekten för medlemsstaternas internationella åtaganden innebär att denna förordning inte bör påverka konventioner som medlemsstaterna anslutit sig till och som gäller särskilda rättsområden."

8. I artikel 27 i förordning nr 44/2001 regleras en kollision på grund av talan rörande samma sak vid domstolar i olika medlemsstater (litispendens) enligt följande:

"1. Om talan väcks vid domstolar i olika medlemsstater rörande samma sak och målen gäller samma parter, skall varje domstol utom den vid vilken talan först väckts självmant låta handläggningen av målet vila till dess att det har fastställts att den domstol vid vilken talan först väckts är behörig.

2. När det har fastställts att den domstol vid vilken talan först väckts är behörig, skall övriga domstolar självmant avvisa talan till förmån för den domstolen."

9. I artikel 34 i förordning nr 44/2001 upp-ställs följande möjligheter för att neka att erkänna en utländsk dom:

"En dom skall inte erkännas om

1) ett erkännande uppenbart strider mot grunderna för rättsordningen (ordre public) i den medlemsstat där domen görs gällande,

…

3) den är oförenlig med en dom som har meddelats i en tvist mellan samma parter i den medlemsstat där domen görs gällande,

…"

10. I artikel 35 i förordning nr 44/2001 föreskrivs ytterligare grunder på vilka erkännande kan nekas. Artikel 35.3 har följande lydelse:

”Domstolens behörighet i ursprungsmedlemsstaten får inte omprövas på andra grunder än som avses i punkt 1. Behörighetsreglerna omfattas inte av de i artikel 34.1 åsyftade grunderna för rättsordningen (ordre public).”

11. Vid en ansökan om ändring av beslutet om verkställighetsförklaring enligt artikel 43 och artikel 44 så ska de ovannämnda grunderna för att neka erkännande tillämpas i motsvarande mån enligt artikel 45.1 i förordning nr 44/2001.

12. I artikel 71 regleras förhållandet mellan förordning nr 44/2001 och konventioner som medlemsstaterna har tillträtt på följande sätt:

”1. Denna förordning skall inte inverka på konventioner som medlemsstaterna har tillträtt och som på särskilda områden reglerar domstolars behörighet eller erkännande eller verkställighet av domar.

2. För en enhetlig tolkning skall punkt 1 tillämpas enligt följande:

a) Denna förordning skall inte utgöra hinder för en domstol i en medlemsstat som har tillträtt en konvention som reglerar ett särskilt område att förklara sig behörig i enlighet med den konventionen, även om svaranden har hemvist i en medlemsstat som inte har tillträtt konventionen i fråga. Den domstol som handlägger målet skall dock alltid tillämpa artikel 26 i denna förordning.

b) Domar som har meddelats av en domstol i en medlemsstat med tillämpning av behörighetsregler i en konvention som reglerar ett särskilt område skall erkännas och verkställas i de andra medlemsstaterna i enlighet med bestämmelserna i denna förordning.

Om det i en konvention, som reglerar ett särskilt område och som har tillträtts såväl av ursprungsmedlemsstaten som av den medlemsstat som ansökan riktas till, anges förutsättningar för erkännande eller verkställighet av domar, skall dessa förutsättningar gälla. Bestämmelserna i denna förordning om förfarandet vid erkännande och verkställighet kan dock alltid tillämpas.”

III — Bakgrund och tolkningsfrågor

13. I april 2001 ingick Siemens Nederland NV (nedan kallat Siemens) och TNT Express Nederland B.V. (nedan kallat TNT) ett avtal om vägtransport av gods till ett värde av 103 540 DEM som vägde 12 kilo från Zoetermeer i Nederländerna till Unterschleissheim i Tyskland, dit godset emellertid aldrig kom fram. I enlighet med vad den hänskjutande domstolen har slagit fast ska bestämmelserna i CMR tillämpas på detta avtal.

14. TNT väckte den 6 maj 2002 talan mot AXA Versicherung AG (nedan kallat AXA) vid Rechtbank Rotterdam och yrkade att denna domstol skulle fastställa att TNT inte hade något ansvar gentemot AXA, vilket är Siemens försäkringsbolag, utöver det värde som gäller enligt den ansvarsbegränsning som föreskrivs i artikel 23 CMR (8,33 särskilda dragningsrätter [motsvarar för närvarande 8,98 euro] per kilo gods). Rechtbank Rotterdam ogillade talan i dom av den 4 maj 2005. TNT överklagade till Gerechtshof te 's-Gravenhage.

15. AXA väckte den 20 augusti 2004 i sin tur talan mot TNT vid Landgericht München I (nedan kallad Landgericht) och yrkade ersättning för den förlust som AXA:s försäkringstagare hade lidit till följd av att godset förkommit.

16. I detta förfarande framställde TNT invändning om litispendens enligt artikel 31.2 CMR. Landgericht ansåg sig trots detta behörig, eftersom den negativa fastställelsetalan från TNT och fullgörelsetalan från AXA inte avsåg "samma sak", i den mening som avses i artikel 31.2 CMR enligt fast rättspraxis från tyska Bundesgerichtshof (nedan kallad BGH) och förpliktade TNT att betala skadestånd genom dom av den 4 april och den 7 september 2006.

17. Den 6 mars 2007 ansökte AXA vid Rechtbank Utrecht om att avgörandena från Landgericht skulle förklaras verkställbara i Nederländerna. Denna ansökan bifölls genom ett interimistiskt beslut av den 28 mars 2007. TNT överklagade detta beslut utan framgång enligt artikel 43 i förordning nr 44/2001.

18. TNT överklagade Rechtbanks avgörande till Hoge Raad. TNT gjorde gällande att artikel 31 CMR har företräde framför förbudet mot att ompröva den ursprungliga domstolens behörighet i artikel 35.3 i förordning nr 44/2001. När överklagandet till Hoge Raad lämnades in hade Gerechtshof te 's-Gravenhage ännu inte fattat något avgörande avseende TNT:s överklagande av domen från Rechtbank Rotterdam i vilken den negativa fastställelsetalan ogillades.

19. Mot denna bakgrund beslutade Hoge Raad att hänskjuta följande frågor till domstolen med begäran om förhandsavgörande:

”1. Ska artikel 71.2 b andra stycket i förordning (EG) nr 44/2001 tolkas så att

i) bestämmelserna om erkännande och verkställighet i förordning nr 44/2001 endast viker för bestämmelserna i en specialkonvention, om specialkonventionens bestämmelser har exklusiv verkan, eller så att

ii) det är specialkonventionens föreskrifter som ska tillämpas när erkännande- och verkställighetsförutsättningarna i specialkonventionen och i förordning nr 44/2001 är tillämpliga samtidigt medan föreskrifterna i förordning nr 44/2001 inte ska tillämpas, trots att specialkonventionen inte har exklusiv verkan i förhållande till andra internationella erkännande- och verkställighetsordningar?

2. Har domstolen, för att förhindra att det fattas inbördes motstridiga avgöranden vid en sådan regelkollision som avses i den första frågan, behörighet att med bindande verkan för medlemsstaternas domstolar tolka den i Genève den 19 maj 1956 undertecknade konventionen om fraktavtalet vid internationell godsbefordran på väg (CMR) vad beträffar det område som regleras i artikel 31 i konventionen?

3. Ska, om den andra frågan besvaras jakande och även den första frågan (i) besvaras jakande, bestämmelserna om erkännande- och verkställighet i artikel 31.3 och 31.4 CMR tolkas så, att de inte har exklusiv verkan och därmed möjliggör tillämpning av andra internationella ordningar för erkännande eller verkställighet, såsom förordning nr 44/2001?

För det fall … domstolen besvarar den första frågan (ii) och därefter även den andra frågan jakande ställer Hoge Raad följande tre frågor som har betydelse för den vidare bedömningen av överklagandet:

4. Medger bestämmelsen i artikel 31.3 och 31.4 CMR att domstolen i den stat i vilken en ansökan om verkställighet inges prövar om domstolen i ursprungsstaten har internationell behörighet att döma i målet?

5. Ska artikel 71.1 i förordning nr 44/2001 tolkas så, att om litispendensregeln i CMR-konventionen och litispendensregeln i förordning nr 44/2001 kolliderar, så har CMR-konventionens litispendensregel företräde framför litispendensregeln i förordning nr 44/2001?

6. Avser den i förevarande mål i Nederländerna väckta fastställelsetalan och den i Tyskland väckta skadeståndstalan 'samma sak', i den mening som avses i artikel 31.2 CMR?"

20. Vid förfarandet inför domstolen har TNT, den nederländska, den tjeckiska och den tyska regeringen samt Europeiska kommissionen yttrat sig.

IV — Rättslig bedömning

A — *Inledande anmärkningar*

21. Det är möjligt att båda parterna väcker talan vid skada eller förlust av gods vid transport, nämligen genom en talan om skadestånd från den som har förfoganderätten (avsändaren eller adressaten) respektive en talan från fraktföraren för att fastställa att denne inte är ansvarig för skadan eller eventuellt att ansvaret är begränsat till ett visst högsta belopp (så kallad negativ fastställelsetalan).

22. Bestämmelserna avseende skadestånd i CMR tolkas på olika sätt av domstolarna i konventionsstaterna. Den begränsning av ansvaret i artikel 29 CMR som beror på graden av vållande tolkas mer restriktivt av vissa domstolar och mer extensivt av andra. [7] Detta kan leda till att parterna snarast möjligt väcker talan vid den domstol som företräder den för respektive part gynnsammaste tolkningen. [8] Följden blir inte sällan parallella förfaranden vid domstolar i olika stater.

23. Visserligen föreskrivs det i artikel 31.2 CMR att en ny talan i princip ska anses vara förbjuden om en talan redan är anhängig "mellan samma parter angående samma sak" (litispendens). Eftersom det emellertid

7 — Se sammanfattningen i H. Jesser-Huß, *Münchener Kommentar zum Handelsgesetzbuch*, andra upplagan, München 2009, artikel 29 CMR, punkterna 8–13.

8 — Se generaladvokaten Strikwerdas förslag till avgörande i förevarande mål vid Hoge Raad der Nederlanden av den 5 september 2008, s. 4, punkt 9 och där angiven rättspraxis.

fortfarande finns skillnader mellan medlemsstaternas domstolar avseende tolkningen av denna litispendensregel, [9] så är parallella förfaranden inte uteslutna.

24. I vissa medlemsstater, däribland Tyskland, har domstolarna tolkat begreppet ”samma sak” restriktivt. De anser att korsvis talan av det slag som här är i fråga inte avser ”samma sak”, eftersom den ena talan endast avser en (negativ) fastställelsetalan och den andra talan avser fullgörelse. Syftet med en fullgörelsetalan är nämligen mer vidsträckt än föremålet för talan vid en fastställelsetalan, vilket innebär att föremålen för talan inte är identiska. Enligt dessa domstolar utgör litispendens på grund av en negativ fastställelsetalan därmed inte något hinder mot att väcka en fullgörelsetalan. [10]

25. Följaktligen ansåg Landgericht att den var behörig att besluta avseende AXA:s fullgörelsetalan trots att en negativ fastställelsetalan från TNT redan var anhängig i Nederländerna.

26. Hoge Raad anser däremot, i likhet med domstolar i andra medlemsstater, [11] att även en negativ fastställelsetalan som väcks först enligt artikel 31.2 CMR har företräde framför en senare väckt fullgörelsetalan. I detta sammanhang har Hoge Raad bland annat hänvisat till EU-domstolens rättspraxis avseende litispendensregeln i artikel 21 i Brysselkonventionen. [12]

27. Förevarande nationella mål befinner sig emellertid redan på ett fortskridet stadium. Frågan gäller inte längre i första hand huruvida den domstol vid vilken talan har väckts är behörig att pröva en fullgörelsetalan trots att motparten dessförinnan har väckt en talan avseende negativ fastställelse vid en domstol i en annan medlemsstat, eftersom Landgericht redan har meddelat en verkställbar dom. De nederländska domstolarna måste endast avgöra huruvida denna dom ska erkännas och verkställas i Nederländerna. Huruvida den ursprungliga domstolens behörighet överhuvudtaget får prövas i samband med detta är en av de avgörande frågorna i detta mål.

9 — Se vidare hänvisningar i J. Haubold, CMR und europäisches Zivilverfahrensrecht – Klarstellungen zu internationaler Zuständigkeit und Rechtshängigkeit, *Praxis des Internationalen Privat- und Verfahrensrechts – IPRax* 2006, s. 224, s. 227 och fotnoterna 24 och 25.

10 — BGH, dom av den 20 november 2003 I ZR 102/02 och I ZR 294/02, tillgänglig under www.bundesgerichtshof.de.

11 — Se exempelvis den österrikiska Oberster Gerichtshof (OGH), dom av den 17 februari 2006 (10 Ob 147/05 y) och Court of Appeal of England and Wales (Förenade kungariket), dom av den 23 januari 2001, Andrea Merzario Ltd. mot Internationale Spedition Leitner Gesellschaft GmbH ([2001] EWCA civ. 61, punkterna 80–98 och 103–109).

12 — Se dom av den 8 december 1987 i mål 144/86, Gubisch Maschinenfabrik (REG 1987, s. 4861; svensk specialutgåva, volym 9, s. 271), punkterna 14–19, och av den 6 december 1994 i mål C-406/92, Tatry (REG 1994, s. I-5439), punkterna 37–45.

28. Enligt artikel 45.1 jämfört med artikel 35.3 i förordning nr 44/2001 är det inte tillåtet att pröva domstolens behörighet i ursprungsmedlemsstaten som förutsättning för erkännande och verkställighet. Även om den domstol som ska verkställa en dom anser att den domstol som har meddelat domen har gjort en felaktig bedömning av sin behörighet, så innebär detta inte att den förstnämnda domstolen får vägra verkställighetsförklaring enligt förordning nr 44/2001. Det måste klarläggas i förevarande mål huruvida en sådan prövning av behörigheten även är utesluten enligt artikel 31 CMR i detta skede av förfarandet.

29. Följaktligen är frågan på vilket sätt gränserna för de respektive tillämpningsområdena för CMR och förordning nr 44/2001 ska fastställas av vikt för verkställigheten av Landgerichts dom i Nederländerna. Endast om CMR har företräde framför förordningens bestämmelser avseende erkännande och verkställighet har den domstol som ska besluta om verkställighet eventuellt befogenhet att pröva huruvida den domstol som har meddelat domen var behörig.

B — *Den första tolkningsfrågan*

30. Den hänskjutande domstolen har ställt sin första tolkningsfråga för att få klarhet i hur artikel 71 i förordning nr 44/2001 ska tolkas beträffande förhållandet mellan nämnda förordning och konventioner som medlemsstaterna har tillträtt och som på särskilda områden reglerar domstolars behörighet eller erkännande eller verkställighet av domar (nedan kallade specialkonventioner). Sammantaget önskar Hoge Raad således få veta om det enligt artikel 71 krävs att bestämmelserna i en specialkonvention är exklusivt giltiga för att dessa bestämmelser ska ha företräde.

31. Innan jag besvarar denna fråga ska jag först göra några allmänna anmärkningar avseende syftet bakom artikel 71 i förordning nr 44/2001.

32. Som generaladvokaten i målet Tatry redan träffande har fastställt avseende den tidigare bestämmelsen i artikel 57 i Brysselkonventionen är det fråga om en särskild koordineringsbestämmelse mellan Brysselkonventionen respektive förordning nr 44/2001, å ena sidan, och de konventioner som medlemsstaterna har tillträtt tidigare som reglerar domstolars behörighet eller erkännande eller verkställighet av domar på särskilda områden, å andra sidan. [13]

33. Enligt artikel 71 i förordning nr 44/2001 kan sådana specialkonventioner som medlemsstaterna har tillträtt tillämpas genom att förordningens tillämpningsområde begränsas under särskilda förutsättningar.

13 — Förslag till avgörande av generaladvokaten Tesauro av den 13 juli 1994 i målet Tatry (ovan fotnot 12), punkt 8.

34. Såsom domstolen har angett i domen i målet Tatry är syftet med detta undantag att säkerställa efterlevnaden av bestämmelser i specialkonventioner avseende domstolars behörighet eller erkännande eller verkställighet av utländska domar som har inrättats med beaktande av de särskilda förhållanden som råder på de områden som de ska reglera. [14] Dessutom framgår det av skäl 25 i förordningen att artikel 71 i förordning nr 44/2001 ska göra det möjligt för medlemsstaterna att uppfylla sina internationella förpliktelser.

35. Det råder emellertid ett visst spänningsförhållande mellan denna begränsning av tillämpningsområdet för förordning nr 44/2001 och unionsrättens generella giltighet samt dess företräde framför nationell rätt, inbegripet konventioner som medlemsstaterna har tillträtt. För att säkerställa förordningens tillämplighet ska denna alltid tillämpas när ett åberopande inte strider mot en specialkonvention. Begränsningar av förordningens tillämpningsområde ska dessutom tolkas snävt, och sådana begränsningar är endast påkallade i den mån de är nödvändiga av respekt för specialkonventionen.

36. Detta medför två konsekvenser:

— Enligt artikel 71 i förordningen har folkrättsliga bestämmelser endast företräde i begränsad mån vad gäller de frågor som regleras i specialkonventionen. [15] Om konventionen inte reglerar en fråga eller endast reglerar den delvis, så ska bestämmelserna i förordningen tillämpas, i förekommande fall i kompletterande syfte.

— Även om en fråga regleras i en konvention, men denna reglering i sig saknar exklusiv verkan, och endast är subsidiärt tillämplig i förhållande till andra bestämmelser eller tillämplig som ett alternativ till dessa som kan väljas fritt, så betyder detta inte att en sådan reglering har företräde framför bestämmelserna i förordningen. [16] Tvärtom kan dessa bestämmelser tillämpas i stället för specialkonventionen.

37. Dessa principer kommer även till uttryck i artikel 71.2 i förordningen, vilken till viss del utgör en genomförandebestämmelse eller

14 — Domen i målet Tatry (ovan fotnot 12), punkt 24, som avsåg tolkningen av artikel 57 i Brysselkonventionen. Denna fastställelse kan även tillämpas på den närmast identiska bestämmelsen i artikel 71 i förordning nr 44/2001. Detta följer av skäl 19, enligt vilket kontinuiteten mellan konventionen och förordningen ska säkerställas (se dom av den 23 april 2009 i mål C-167/08, Draka NK Cables m.fl. (REG 2009, s. I-3477), punkt 20, och av den 10 september 2009 i mål C-292/08, German Graphics (REG 2009, s. I-8421), punkt 27).

15 — Se, för ett liknande resonemang, domen i målet Tatry (ovan fotnot 12), punkt 25.

16 — Till exempel föreskrivs det i artikel 23 i Haagkonventionen om erkännande och verkställighet av avgöranden angående underhållsskyldighet, vilken undertecknades den 2 oktober 1973 (tillgänglig under www.hcch.net), att konventionen inte utgör hinder mot tillämpningen av bestämmelser i andra instrument som rör erkännande och verkställighet.

en konkretisering av bestämmelsens första stycke. [17]

38. Det framgår nämligen av artikel 71.2 b första stycket att förordningens bestämmelser om erkännande och verkställighet även är tillämpliga när behörigheten för att meddela den berörda domen grundar sig på en specialkonvention. En konvention som innehåller bestämmelser om behörig domstol har visserligen företräde framför bestämmelserna i kapitel II i förordning nr 44/2001. Detta innebär emellertid inte att förordningen helt sätts ur spel så att nationell rätt blir tillämplig på frågor som inte regleras i konventionen (särskilt frågor som rör erkännande och verkställighet). Snarare är bestämmelserna i förordningen avseende erkännande och verkställighet fortfarande tillämpliga, med förbehåll för andra stycket i bestämmelsen.

39. Artikel 71.2 b andra stycket är av central betydelse i förevarande mål. Enligt första meningen i detta stycke gäller förutsättningar för erkännande eller verkställighet som regleras i en specialkonvention som har tillträtts såväl av ursprungsmedlemsstaten som av den medlemsstat som ansökan riktar sig till. Av denna formulering följer *e contrario* att förordningen kan tillämpas i den mån en sådan konvention inte reglerar en viss fråga eller endast reglerar en sådan fråga ofullständigt.

40. Visserligen framgår det inte med säkerhet av bestämmelsens ordalydelse huruvida bestämmelserna i konventionen måste ha exklusiv verkan. Eftersom begränsningar av förordningens tillämpningsområde ska tolkas restriktivt skulle det emellertid strida mot dess syfte om man även kunde underlåta att tillämpa förordningens bestämmelser när detta inte krävs i specialkonventionen för att säkerställa dess efterlevnad. [18]

41. För en sådan restriktiv tolkning av artikel 71 i förordning nr 44/2001 vad gäller erkännande och verkställighet talar dessutom principen att verkställighet ska främjas (*favor executionis)* som ligger till grund för förordningen. [19] Domstolen har följaktligen redan i domen i målet Tatry betonat att Bryssel-konventionens syfte består i att ”inom den Europeiska gemenskapen stärka det rättsliga skyddet för personer som är etablerade där samt att underlätta erkännande av domar för att säkerställa att de verkställs.” [20]

17 — Generaladvokaten Tesauros förslag till avgörande i målet Tatry (ovan fotnot 12), punkt 8.

18 — Se härvid det exempel som rör konventionen om sjöfarten på Rhen i P. Schlossers rapport till anslutningsfördraget om Konungariket Danmarks, Irlands och Förenade konungariket Storbritannien och Nordirlands tillträde (EGT C 59, 1979, s. 71, s. 79), punkt 243.

19 — Se skälen 16 och 17 i förordningen.

20 — Domen i målet Tatry (ovan fotnot 12), punkt 25.

42. Om det i den aktuella konventionen inte finns ett krav på att en utländsk dom endast får verkställas under de förutsättningar som specificeras i konventionen, utan andra bestämmelser också kan tillämpas, så är det förenligt med principen om *favor executionis* att tillämpa bestämmelser som främjar verkställighet.

C — *Den andra tolkningsfrågan*

43. I detta avseende skulle bestämmelserna i förordning nr 44/2001 i synnerhet ofta underlätta verkställigheten i jämförelse med motsvarande bestämmelser i internationella konventioner. På grund av det ömsesidiga förtroende på vilket det nära samarbetet mellan medlemsstaternas domstolar grundar sig så är de krav som ställs enligt förordningen i samband med erkännande och verkställighet nämligen för det mesta lägre än motsvarande krav i internationella instrument. Detta framgår exempelvis av att domstolens behörighet i ursprungsmedlemsstaten enligt artikel 35.3 i förordningen inte får omprövas.

44. Mot bakgrund av ovanstående resonemang ska den första tolkningsfrågan besvaras enligt följande:

Artikel 71.2 b andra stycket i förordning nr 44/2001 ska tolkas så, att dess bestämmelser om erkännande och verkställighet av domar som har meddelats av en domstol i en annan medlemsstat endast viker för motsvarande bestämmelser i en specialkonvention, som har tillträtts av såväl ursprungsmedlemsstaten som den medlemsstat som ansökan riktar sig till, om specialkonventionens bestämmelser har exklusiv verkan i den meningen att de utgör hinder mot att förordningen tillämpas.

45. Hoge Raad har ställt sin andra tolkningsfråga för att få klarhet i huruvida domstolen är behörig att tolka CMR. Vid en närmare betraktelse innefattar denna fråga två olika aspekter.

46. För det första måste det klarläggas huruvida domstolen, för att fastställa förordningens tillämpningsområde, får granska CMR i samband med tillämpningen av artikel 71.2 b andra stycket i förordningen.

47. För det andra önskar Hoge Raad genom denna tolkningsfråga även få klarhet i huruvida domstolen får företa en allmän tolkning av en specialkonvention som har tillträtts av medlemsstaterna för att säkerställa en enhetlig tolkning av litispendensreglerna i konventionen och i förordning nr 44/2001.

48. Om det vid vidare prövning skulle visa sig att CMR inte innehåller några bestämmelser som har företräde framför bestämmelserna om erkännande och verkställighet i förordningen, så skulle detta innebära att

den andra aspekten av tolkningsfrågan är av hypotetisk karaktär. I detta fall skulle de nederländska domstolarna enligt artikel 35.3 i förordning nr 44/2001 nämligen inte vara behöriga att pröva domstolens behörighet i ursprungsmedlemsstaten. Följaktligen skulle det inte finnas någon anledning att befatta sig närmare med frågan huruvida denna domstol har gjort en riktig tolkning av litispendensregeln i artikel 31 CMR.

49. Frågan huruvida bestämmelserna i CMR har företräde framför förordningens erkännande- och verkställighetsregler kan dock endast fastställas genom tolkning. Huruvida det ankommer på EU-domstolen eller på den nationella domstolen att företa en sådan tolkning är följaktligen en fråga som domstolen själv måste utreda. Först efter det att denna fråga har besvarats framgår det huruvida domstolen fortsättningsvis kan tolka CMR direkt eller endast i samband med förordningen.

1. Konventioner som unionen har tillträtt

50. Enligt artikel 267 FEUF (tidigare artikel 234 EG) är domstolen behörig att tolka fördragen, rättsakter som beslutas av unionens institutioner, organ eller byråer. Till rättsakter som beslutas av institutionerna hör enligt fast rättspraxis även internationella konventioner som unionen har ingått enligt det förfarande som är fastlagt i artikel 218 FEUF (tidigare artikel 300 EG). Dessa konventioner utgör en väsentlig del av unionens rättsordning inom vilken domstolen är behörig att tolka rätten genom att meddela förhandsavgöranden. [21]

51. Endast medlemsstaterna och inte unionen i sig har emellertid tillträtt CMR, vilket innebär att domstolens behörighet att tolka konventionen inte kan grunda sig direkt på att unionen själv är part.

2. Frågan huruvida det är möjligt att göra en analogi med blandade avtal

52. CMR utgör visserligen inte heller ett så kallat blandat avtal som, på grund av delad behörighet för det innehåll som regleras, både medlemsstaterna och unionen ska anses ha ingått. Emellertid överväger den hänskjutande domstolen med hänvisning till domen

21 — Se dom av den 30 april 1974 i mål 181/73, Haegeman (REG 1974, s. 449; svensk specialutgåva, volym 2, s. 281), punkterna 2–6, av den 30 september 1987 i mål 12/86, Demirel (REG 1987, s. 3719; svensk specialutgåva, volym 9, s. 175), punkt 7, av den 10 januari 2006 i mål C-344/04, IATA och ELFAA (REG 2006, s. I-403), punkt 36, av den 3 juni 2008 i mål C-308/06, Intertanko (REG 2008, s. I-4057) punkt 53, och av den 22 oktober 2009 i mål C-301/08, Bogiatzi (REG 2009, s. I-10185), punkterna 23 och 24.

i målet Hermès, [22] som avsåg tolkningen av avtalet om handelsrelaterade aspekter av immaterialrätter (nedan kallat TRIPs-avtalet), om behörigheten att tolka blandade avtal skulle kunna tillämpas analogt.

53. Blandade avtal ska även de anses utgöra avtal där unionen är part, vilka domstolen i vart fall kan tolka inom den ram som är fastlagd för unionens behörighet. [23] Emellertid är det inte alltid möjligt att särskilja kompetensfördelningen. Följaktligen har domstolen i sin rättspraxis vad gäller artikel 50 i TRIPs-avtalet ansett sig behörig att tolka bestämmelserna avseende interimistiska åtgärder för att skydda immateriella rättigheter även om de i det konkreta fallet inte skulle tillämpas för att skydda ett gemenskapsvarumärke, utan ett nationellt varumärke. [24] Domstolen motiverade detta med att samma nationella bestämmelser som har införts för att införliva TRIPs-avtalet är tillämpliga oberoende av vilket slags varumärke som berörs, vilket innebar att det var önskvärt med en enhetlig tolkning. [25]

54. Den hänskjutande domstolen ställer frågan huruvida det av denna rättspraxis följer att domstolen får tolka litispendensregeln i CMR fastän den inte är en del av en konvention som unionen har tillträtt. Det skulle även kunna anses föreligga ett behov av en enhetlig tolkning av artikel 31 CMR och artikel 27 i förordning nr 44/2001.

55. Domstolen har visserligen framhållit i domen i målet Hermès att ”[n]är en bestämmelse kan tillämpas såväl på situationer som omfattas av nationell rätt som på situationer som omfattas av gemenskapsrätten, föreligger det ... ett bestämt gemenskapsrättsligt intresse av att bestämmelsen blir tolkad på ett enhetligt sätt, oberoende av under vilka omständigheter den skall tillämpas, för att i framtiden undvika att det förekommer tolkningar som skiljer sig åt” [26].

56. Av detta resonemang kan man emellertid inte härleda något unionsrättsligt krav på en enhetlig tolkning av litispendensreglerna i CMR och i förordning nr 44/2001. TRIPs-avtalet utgör nämligen en konvention i vilken unionen är part. Bestämmelserna i nämnda avtal har införlivats i unionsrätten, vilket medför att deras tolkning saknar relevans i detta sammanhang.

22 — Dom av den 16 juni 1998 i mål C-53/96, Hermès (REG 1998, s. I-3603).

23 — Se domarna i målen Haegeman (ovan fotnot 21), punkterna 2–6, Demirel (ovan fotnot 21), punkt 7, Hermès (ovan fotnot 22), punkt 29, samt dom av den 14 december 2000 i de förenade målen C-300/98 och C-392/98, Dior m.fl. (REG 2000, s. I-11307), punkt 33, och av den 30 maj 2006 i mål C-459/03, kommissionen mot Irland (REG 2006, s. I-4635), punkt 84.

24 — Domarna i målen Hermès (ovan fotnot 22), punkt 32, och Dior m.fl. (ovan fotnot 23), punkterna 47 och 48.

25 — Domen i målen Hermès (ovan fotnot 22), punkt 32, och Dior m.fl. (ovan fotnot 23), punkterna 47 och 48.

26 — Domen i målet Hermès (ovan fotnot 22), punkt 32.

57. CMR och förordning nr 44/2001 utgör däremot olika rättsinstrument som enligt artikel 71 i förordningen gäller sida vid sida. Förordningen ska inte inverka på bestämmelserna om domstolars behörighet i CMR. Till skillnad från i TRIPs-avtalet eller även inom konkurrensrätten [27] görs det i det här aktuella förhållandet inte någon åtskillnad mellan förordning nr 44/2001 och CMR avseende bestämmelser som ska tillämpas på situationer som omfattas av unionsrätten och sådana bestämmelser som är tillämpliga på situationer som faller utanför unionsrättens tillämpningsområde. Följaktligen föreligger det inte något jämförbart unionsintresse av en enhetlig tolkning av de tillämpliga bestämmelserna som skulle kunna motivera en utvidgning av domstolens tolkningsbehörighet till att omfatta bestämmelserna i CMR.

3. Tolkning av konventioner i vilka unionen inte är part

58. Konventioner som endast har ingåtts av medlemsstaterna blir normalt inte en del av unionsrätten och är inte bindande för unionen. [28] Följaktligen ankommer det i princip inte på domstolen att tolka sådana konventioner. [29] Emellertid finns det vissa situationer när domstolen har ansett sig behörig att tolka konventioner fastän dessa inte har ingåtts av unionen (respektive den dåvarande gemenskapen).

a) Frågan huruvida domstolen kan ha tolkningsbehörighet genom övertagande av funktion

59. Domstolen har undantagsvis funnit att det förelåg tolkningsbehörighet avseende det dåvarande GATT-avtalet (GATT 1947) innan den dåvarande gemenskapen tillträdde WTO. Domstolen motiverade detta med att gemenskapen, trots att den inte hade undertecknat konventionen, hade trätt i medlemsstaternas ställe avseende deras förpliktelser enligt konventionen. Medlemsstaterna hade nämligen, i artikel 111 och artikel 113 i EEG-fördraget, överfört motsvarande kompetens till gemenskapen. I synnerhet har gemenskapen därefter ingått tull- och handelsavtalen inom ramen för GATT-avtalet ”i gemenskapens namn” med stöd av den då gällande artikel 114 i EEG-fördraget. [30]

27 — Se dom av den 14 december 2006 i mål C-217/05, Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio (REG 2006, s. I-11987), punkt 20, och av den 11 december 2007 i mål C-280/06, Ente Tabacchi Italiani (REG 2007, s. I-10893), punkt 26.

28 — Se, för ett liknande resonemang, dom av den 14 juli 1994 i mål C-379/92, Peralta (REG 1994, s. I-3453; svensk specialutgåva, volym 16, s. I-15), punkt 16, och av den 24 juni 2008 i mål C-188/07, Commune de Mesquer (REG 2008, s. I-4501), punkt 85, samt punkt 84 i mitt förslag till avgörande av den 13 mars 2008 i samma mål.

29 — Se dom av den 27 november 1973 i mål 130/73, Vandeweghe (REG 1973, s. 1329), punkt 2, och av den 2 augusti 1993 i mål C-158/91, Levy (REG 1993, s. I-4287), punkt 21, samt domarna i målen Peralta (ovan fotnot 28), punkt 16, och Bogiatzi (ovan fotnot 21), punkt 24.

30 — Dom av den 12 december 1972 i de förenade målen 21/72–24/72, International Fruit Company (REG 1972, s. 1219; svensk specialutgåva, volym 2, s. 51), punkterna 15–18. Se även domarna i målen Peralta, (ovan fotnot 28), punkt 16, Intertanko m.fl. (ovan fotnot 21), punkt 48, Commune de Mesquer (ovan fotnot 28), punkt 85, och Bogiatzi (ovan fotnot 21), punkt 25.

60. Unionen har visserligen befogenhet att vidta åtgärder som rör internationell civilprocessrätt enligt artikel 81.2 a FEUF (tidigare artikel 65 EG), som ska säkerställa erkännande och verkställighet av domstolsavgöranden och utomrättsliga avgöranden i mål och ärenden av civil och kommersiell natur. Domstolen har dessutom i sitt yttrande 1/03 slagit fast att unionen numera har exklusiv extern behörighet att ingå internationella avtal på detta område. [31]

61. Emellertid regleras civilprocessliga frågor endast marginellt i CMR. Tyngdpunkten ligger på bestämmelser om fraktavtal vid godsbefordran på väg. Även om det inte är uteslutet att unionen har en konkurrerande behörighet på detta område, till exempel med stöd av bestämmelserna om transport (artikel 90 och följande artiklar EUF) eller tillnärmning av lagstiftning (artikel 114 EUF), så framgår det inte att den redan har utnyttjat denna befogenhet på något omfattande sätt. Det är därför redan av denna anledning uteslutet att unionen kan ta över medlemsstaternas funktion i samband med deras befogenhet under CMR. [32]

62. Helt oberoende av vilken omfattning unionens behörighet har är det för övrigt, som jag redan har utvecklat närmare i mitt förslag till avgörande i målet Intertanko [33], tveksamt huruvida det är tillräckligt att det enbart föreligger en sådan behörighet för att unionen ska anses bunden av medlemsstaternas folkrättsliga förpliktelse och att domstolen ska anses ha en motsvarande tolkningsbehörighet. GATT-avtalet utgör i detta avseende ett specialfall, eftersom överföringen av handelspolitiska befogenheter uttryckligen reglerades i det dåvarande EEG-fördraget. Dessutom förelåg det ett särskilt behov av att gemenskapen övertog medlemsstaternas funktion, eftersom världshandelssystemet grundar sig på vidareutveckling.

63. CMR är däremot en konvention som enbart har ingåtts av medlemsstaterna och som innehåller bestämmelser för civilrättsliga förhållanden. Till skillnad från GATT-avtalet har nämnda konvention inte någon liknande inneboende karaktär som baserar sig på vidareutveckling.

64. Vad avser domstols behörighet samt erkännande och verkställighet av domar talar framför allt artikel 71 i förordning nr 44/2001 mot att unionen även ska efterträda medlemsstaterna som part i avtal inom särskilda rättsområden. Enligt denna bestämmelse ska lagstiftningsåtgärder från unionens sida nämligen inte i sig inverka på konventioner som medlemsstaterna har tillträtt.

31 — Yttrande 1/03 av den 7 februari 2006 (REG 2006, s. I-1145).

32 — Se, för ett liknande resonemang, domarna i målen Intertanko m.fl. (ovan fotnot 21), punkt 49, och Bogiatzi (ovan fotnot 21), punkt 33.

33 — Förslag till avgörande av den 20 november 2007 i målet Intertanko m.fl. (ovan fotnot 21), punkt 40 och följande punkter.

b) Tolkningsbehörighet med anledning av folkrättslig sedvanerätt

65. Vidare kan domstolen tolka bestämmelser i folkrättsliga konventioner, vilka kodifierar sedvanerättsliga regler som kan anses ingå i den allmänna folkrätten som även är bindande för unionen, trots att denna inte har tillträtt den aktuella konventionen, och vilka därför ska tillämpas vid bedömningen av giltigheten av rättsakter som beslutats av unionens institutioner. [34] Bestämmelserna i CMR kan emellertid inte tillmätas någon motsvarande betydelse.

c) Tolkningsbehörighet med anledning av särskild överföring av behörighet

66. Vidare är domstolen ansvarig för tolkningen av en folkrättslig konvention som har samband med avtalsföremålet om avtalsparterna uttryckligen har avtalat om en sådan behörighet. Som exempel på denna kategori kan exempelvis nämnas protokollen till Brysselkonventionen och till Romkonventionen. [35]

67. CMR innehåller emellertid inte någon sådan uttrycklig överföring av behörighet till domstolen. Tvärtom föreskrivs det en tolkningsbehörighet för Internationella domstolen i artikel 47 CMR. Denna behörighet hänför sig emellertid endast till tvister mellan fördragsslutande parter och därigenom kan det inte uteslutas att de nationella domstolarna är behöriga att tolka CMR och, i förekommande fall, än mindre uteslutas att Europeiska unionens domstol är behörig.

d) Tolkningsbehörighet genom hänvisning

68. Enligt domstolens rättspraxis kan den tolka enskilda bestämmelser i internationella konventioner om de unionsrättsliga bestämmelserna innehåller en hänvisning till dessa

34 — Dom av den 24 november 1992 i mål C-286/90, Poulsen och Diva Navigation (REG 1992, s. I-6019), punkterna 9 och 10, av den 16 juni 1998 i mål C-162/96, Racke (REG 1998, s. I-3655), punkt 45, och i målet Intertanko (ovan fotnot 21), punkt 51.

35 — Se protokoll om domstolens tolkning av konventionen av den 27 september 1968 om domstolens behörighet och om verkställighet av avgöranden på privaträttens område, undertecknat i Luxemburg den 3 juni 1971 (EGT L 204, 1975, s. 28), och första protokollet om Europeiska gemenskapernas domstols tolkning av konventionen om tillämplig lag för avtalsförpliktelser, öppnad för undertecknande i Rom den 19 juni 1980 (EGT L 48, 1989, s. 1).

bestämmelser [36] eller om unionsrätten har antagits för att genomföra internationella konventioner inom unionen. [37]

69. Artikel 71 i förordning nr 44/2001 kan emellertid inte anses likställd med bestämmelser som innehåller sådana hänvisningar. Visserligen hänvisar artikel 71 till konventioner som medlemsstaterna har tillträtt. Genom denna hänvisning införlivas emellertid dessa bestämmelser inte samtidigt med unionsrätten. Tvärtom syftar denna begränsning av förordningens tillämpningsområde som föreskrivs i artikel 71 till att möjliggöra för medlemsstaterna att fortsätta att tillämpa dessa konventioner.

70. Den hänskjutande domstolen förefaller däremot överväga huruvida de konventioner som hänvisningen i artikel 71 gäller ska införlivas med förordningen genom en hänvisning till Schlosserrapporten, [38] där det har uttalats att behörighetsbestämmelser i specialkonventioner i princip ska tillmätas samma betydelse som behörighetsbestämmelser i själva Brysselkonventionen.

71. Detta uttalande är emellertid endast ämnat att klargöra att en behörighet som följer av en specialkonvention ska tillmätas samma ställning som en behörighetsbestämmelse i Brysselkonventionen. En behörighet som grundar sig på en specialkonvention ska inte inverka på erkännande och verkställighet av en dom från en annan medlemsstat, även om den medlemsstat som söker erkännande inte har tillträtt specialkonventionen. [39]

72. Det följer alltså inte av det nämnda avsnittet att samtliga bestämmelser i specialkonventioner samtidigt införlivas i förordning nr 44/2001 och därmed blir en del av unionsrätten. En sådan slutsats skulle utan tvekan strida mot ordalydelsen i artikel 71, enligt vilken förordningen *inte ska inverka* på specialkonventioner.

36 — Se, exempelvis, hänvisningen i rådets förordning (EG) nr 40/94 av den 20 december 1993 om gemenskapsvarumärken (EGT L 11, 1994, s. 1) till Pariskonventionen för industriellt rättsskydd. Domstolen har därför tolkat bestämmelserna i nämnda konvention i dom av den 11 mars 2003 i mål C-40/01, Ansul (REG 2003, s. I-2439), punkterna 32 och 33. Vidare hänvisas det till exempel i artikel 11 i rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000 (EGT L 338, s. 1) till genomförandet av ett förfarande för återlämnande enligt Haagkonventionen av den 25 oktober 1980 om de civila aspekterna på internationella bortföranden av barn.

37 — Dom av den 22 juni 1989 i mål 70/87, Fediol mot kommissionen (REG 1989, s. 1781; svensk specialutgåva, volym 10, s. 67), punkt 19, och av den 7 maj 1991 i mål C-69/89, Nakajima mot rådet (REG 1991, s. I-2069), punkt 31.

38 — Ovan fotnot 18, punkt 240.

39 — Se däremot reservationen i artikel 57.4 i Luganokonventionen om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område, som undertecknades i Lugano den 16 september 1988 (EGT L 319, 1988, s. 9), avseende erkännande och verkställighet av en dom som hade meddelats med stöd av en behörighetsregel som endast gällde i ursprungsmedlemsstaten.

e) Resultat i denna del

73. Som slutsats i denna del kan det konstateras att CMR inte utgör någon folkrättslig konvention som har blivit del av Europeiska unionens rättsordning i dess vidaste bemärkelse. Domstolen är följaktligen inte behörig att företa en direkt tolkning av denna konvention som medlemsstaterna har tillträtt.

4. Tolkning av artikel 71 i förordning nr 44/2001 i enlighet med bestämmelserna i CMR

74. Parterna är emellertid eniga om att domstolen, i samband med definieringen av gränsen mellan tillämpningsområdet för förordning nr 44/2001 och specialkonventioner som medlemsstaterna har tillträtt, är behörig att tolka bestämmelser i motsvarande konventioner.

75. Domstolen har i detta avseende i domen i målet Tatry i samband med artikel 57 i Brysselkonventionen, som är den bestämmelse som gällde innan artikel 71 i förordning nr 44/2001 antogs, undersökt huruvida den internationella konventionen om kvarstad och liknande säkerhetsåtgärder påverkades genom tillämpningen av litispendensregeln i artikel 21 i Brysselkonventionen. [40] Emellertid motiverade domstolen inte närmare varifrån den hade härlett sin behörighet att tolka denna folkrättsliga konvention, som ingåtts av medlemsstaterna.

76. Jag anser att domstolens tillvägagångssätt i nämnda mål i sak var riktigt och jag delar även parternas uppfattning i förevarande mål att domstolen måste vara behörig att beakta innehållet i en konvention som medlemsstaterna har tillträtt på ett särskilt område i samband med tillämpningen av artikel 71 i förordning nr 44/2001. Annars skulle domstolen nämligen inte kunna fastställa förordningens tillämpningsområde och på detta sätt säkerställa en enhetlig tillämpning av unionsrätten.

77. Det är emellertid inte fråga om en ursprunglig tolkning av den folkrättsliga konvention som medlemsstaterna har tillträtt, utan om en tolkning av artikel 71 i förordning nr 44/2001 som ledning för den nationella domstolens tillämpning av bestämmelserna i nämnda konvention. Konventionsbestämmelserna utgör följaktligen samtidigt den rättsliga och faktiska bakgrund mot vilken den konkreta tolkningen av unionsrätten ska företas.

78. Denna situation liknar de förhållanden som råder vid en begäran om förhandsavgörande som gäller frågan om ”förenligheten” mellan en nationell bestämmelse och

40 — Ovan fotnot 12, punkt 27.

unionsrätten. Visserligen är domstolen under sådana förhållanden inte behörig att slutgiltigt fastställa innehållet i den nationella bestämmelsen och därefter bedöma denna mot bakgrund av unionsrätten. Tvärtom tolkar domstolen unionsrätten som en bestämmelse som är utformad med den konkreta nationella bestämmelsen som utgångspunkt.

79. Vad som vid första anblick verkar utgöra ett rent formalistiskt tillvägagångssätt baserar sig emellertid på goda skäl. På detta sätt kan nämligen domstolen bevara de nationella domstolarnas ursprungliga behörighet att tolka den gällande nationella rätten, inbegripet de folkrättsliga konventioner som den berörda medlemsstaten har ingått. Det ankommer därmed på den hänskjutande domstolen att slutgiltigt pröva den nationella rätten i enlighet med den tolkning som domstolen har gjort och underlåta att tillämpa den nationella rätten om den strider mot unionsrätten.

80. Mot denna bakgrund följer vad avser tolkningen av CMR att domstolen visserligen får beakta konventionens innehåll vid tolkningen av artikel 71 i förordning nr 44/2001. Den tolkning domstolen gör av de tillämpliga CMR-bestämmelserna är emellertid inte bindande för de nationella domstolarna. Nämnda domstolar är dock skyldiga att beakta domstolens tolkning av artikel 71 i förordningen, vilken grundar sig på tolkningen av CMR-bestämmelsen.

81. Den här förespråkade tolkningen vad gäller fördelningen av uppgifter mellan den hänskjutande domstolen och EU-domstolen liknar till viss del den rättspraxis som rör artikel 351 FEUF (tidigare artikel 307 EG).

82. Även i nämnda bestämmelse regleras förhållandet mellan förpliktelser som följer av tidigare avtal som medlemsstaterna har tillträtt och unionsrätten. I detta avseende framhöll domstolen i domen i målet Levy [41] att det emellertid inte ankommer på domstolen att i ett mål om förhandsavgörande granska de förpliktelser som för den berörda medlemsstaten följer av ett tidigare internationellt avtal och staka ut deras gränser, så att det kan fastställas i vilken utsträckning dessa förpliktelser utgör ett hinder för att tillämpa den berörda rättsakten från den dåvarande gemenskapen.

41 — Domen i målet Levy (ovan fotnot 29), punkt 21. I dom av den 18 november 2003 i mål C-216/01, Budějovický Budvar (REG 2003, s. I-13617), anförde domstolen visserligen omfattande överväganden avseende giltigheten av ett bilateralt avtal (punkt 148 och följande punkter), för att sedan ändå överlåta det slutgiltiga fastställandet i detta avseende till den hänskjutande domstolen (punkt 163).

83. I sin rättspraxis till artikel 351 FEUF har domstolen dessutom slagit fast att medlemsstaterna är skyldiga att om möjligt tolka tidigare konventioner som dessa har tillträtt i enlighet med unionsrätten. [42] Följaktligen ska det bedömas huruvida det råder en motsvarande skyldighet till konform tolkning i händelse av en kollision mellan en konvention som medlemsstaterna har tillträtt och förordning nr 44/2001, som regleras i artikel 71 i förordningen. Detta kan exempelvis vara relevant för frågan huruvida litispendensregeln i artikel 31 i CMR ska tolkas i överensstämmelse med artikel 27 i förordning nr 44/2001.

84. De olika lösningar som föreskrivs i artikel 353 FEUF och artikel 71 i förordning nr 44/2001 vad gäller frågan hur eventuella kolliderande normer har utformats talar emellertid mot att det kan anses föreligga en skyldighet till konform tolkning i samband med artikel 71 i förordningen.

85. I detta avseende vill jag först påpeka att artikel 351 FEUF enligt fast rättspraxis inte är tillämplig på förhållandet mellan medlemsstaterna. [43] Följaktligen saknar bestämmelsen omedelbar relevans i förevarande mål, i vilket bestämmelserna i CMR ska tillämpas i ett förfarande med anknytning till två medlemsstater.

86. Frånsett detta är artikel 351 FEUF emellertid inte heller objektivt tillämplig. Nämnda bestämmelse grundar sig på synsättet att medlemsstaterna i slutändan måste ge EUF och FEUF genomslagskraft genom att inom ramen för vad som är rättsligt möjligt undanröja folkrättsliga avtal som strider mot dessa genom ändring av avtalet eller i nödfall även genom att säga upp det aktuella avtalet. [44] I detta avseende är skyldigheten till konform tolkning samtidigt en nackdel.

87. En sådan konflikt som förutsätts enligt artikel 351 FEUF mellan medlemsstaternas folkrättsliga skyldigheter är emellertid redan från början utesluten, i detta fall på grund av CMR, och en unionsrättslig bestämmelse, i detta fall förordning nr 44/2001, är utesluten på grund av begränsningen av förordningens tillämpningsområde genom artikel 71 i förordningen. Genom denna bestämmelse har lagstiftaren medvetet valt att även i förhållandet mellan medlemsstaterna låta förordningen och specialregler i konventioner gälla sida vid sida för att ge specialreglerna

42 — Se domen i målet Budějovický Budvar (ovan fotnot 40), punkt 169.

43 — Se dom av den 22 september 1988 i mål 286/86, Deserbais (REG 1988, s. 4907; svensk specialutgåva, volym 9, s. 621), punkt 18, och domen i målet Bogiatzi (ovan fotnot 21), punkt 19.

44 — Dom av den 4 juli 2000 i mål C-84/98, kommissionen mot Portugal (REG 2000, s. I-5215), punkt 58.

företräde.[45] Följaktligen är det inte nödvändigt med en anpassning eller en konform tolkning av konventionen för att förhindra avvikelser från unionsrätten.

5. Resultat beträffande den andra tolkningsfrågan

88. Den andra tolkningsfrågan ska därför besvaras enligt följande. Domstolen är inte behörig att tolka CMR. Däremot är det domstolens uppgift att tolka artikel 71 i förordning nr 44/2001 som ledning för den nationella domstolens tillämpning av de bestämmelser i CMR som påverkar tillämpningsområdet för förordning nr 44/2001 och i detta sammanhang beakta innehållet i CMR-bestämmelserna.

D — *Den tredje och den fjärde tolkningsfrågan*

89. Hoge Raad har ställt sin tredje tolkningsfråga för att få klarhet i huruvida artikel 31.3 och 31.4 CMR saknar exklusiv verkan, med följd att även motsvarande bestämmelser i förordning nr 44/2001 är tillämpliga. Denna fråga ska besvaras tillsammans med den fjärde tolkningsfrågan, vilken konkret rör prövning av domstolens behörighet i ursprungsstaten som en möjlig förutsättning för verkställighet enligt CMR.

90. Denna fråga måste emellertid omformuleras mot bakgrund av svaret på den andra tolkningsfrågan. Följaktligen ska det prövas huruvida bestämmelser som artikel 31.3 och 31.4 CMR inte ska anses utgöra en bestämmelse som har exklusiv verkan vad gäller förutsättningarna för erkännande och verkställighet, i den mening som avses i artikel 71.2 b andra stycket första meningen i förordning nr 44/2001, så att de motsvarande bestämmelserna i förordningen fortfarande kan tillämpas, vilket i synnerhet utesluter en prövning av domstolens behörighet i ursprungsstaten vid verkställighetsförfarandet.

91. Enligt artikel 31.3 CMR är en verkställbar dom som har meddelats av domstol i en fördragsslutande stat verkställbar i var och en av de övriga fördragsslutande staterna, så snart

45 — Se däremot artiklarna 59 och 60 i förordning nr 2201/2003 (ovan fotnot 36), enligt vilka denna förordning har företräde framför internationella instrument i förbindelserna mellan medlemsstaterna.

de formföreskrifter har blivit uppfyllda som gäller i den fördragsslutande stat där verkställighet söks. I artikel 31.4 CMR preciseras närmare vilka slutgiltiga domar som omfattas av tredje stycket.

92. Vidare föreskrivs i artikel 31.3 andra meningen CMR som en negativ förutsättning att sådana formföreskrifter inte får innefatta möjlighet till ”omprövning av själva saken” (”aucune revision de l’affaire”, ”shall not permit the merits of the case to be re-opened”).

93. Således kan de citerade bestämmelserna i CMR inte anses innehålla någon omfattande reglering av förutsättningarna för verkställighet, utan i detta avseende hänvisas i stället till nationell rätt. Det enda villkor som uppställs är förbudet mot omprövning av själva saken. Mot bakgrund av att CMR inte uppställer ytterligare krav, så utgår jag ifrån att hänvisningen till ”formföreskrifter” i den stat där verkställighet söks avser de regler som gäller där vad gäller erkännande och verkställighet av utländska domar, exempelvis förfarandet för att meddela exekvatur, inbegripet den därför nödvändiga prövningen av materiella förutsättningar för verkställighet, som frågan huruvida den dom som ska verkställas är förenlig med *ordre public*.

94. Konventionens historiska bakgrund talar för denna tolkning. Vid tiden för undertecknandet år 1956 var det fortfarande vanligt i vissa av de fördragsslutande staterna att genomföra en saklig prövning i samband med erkännande och verkställighet av utländska domar. Hänvisningen till ”formföreskrifter” ska mot denna bakgrund följaktligen tolkas som en hänvisning till den rent ”formella” naturen av kontrollen (”contrôle de la régularité formelle”), genom vilken konventionsstaterna avstår från en, i artikel 31.3 andra meningen uttryckligen förbjuden, omprövning av själva saken.[46] ”Formföreskrifter” i den mening som avses där omfattar följaktligen alla förutsättningar för verkställighet enligt nationell rätt med undantag för frågan huruvida domen var materiellt riktig.

95. Följaktligen måste man utgå från att bestämmelser som de nämnda föreskrifterna i CMR inte ska anses ha exklusiv verkan vad gäller förutsättningarna för verkställighet. Enligt artikel 71.2 b andra stycket första meningen i förordning nr 44/2001 utgör motsvarande bestämmelser följaktligen inte hinder mot en tillämpning av artiklarna 38–52 i förordningen i förhållandet mellan medlemsstaterna.

96. I den mån förutsättningarna för verkställighet behandlas i artikel 31 CMR, så är

46 — R. Loewe, Erläuterungen zum Übereinkommen vom 19. Mai 1956 über den Beförderungsvertrag im internationalen Straßengüterverkehr (CMR), *European Transport Law* 11 (1976), s. 503, s. 583, H. Jesser-Huß (ovan fotnot 7), artikel 31 CMR, punkt 37.

de motsvarande bestämmelserna i vart fall inte särskilt utformade med beaktande av de särskilda förhållanden som råder vid godsbefordran på väg. [47] Detta talar även mot att bestämmelserna i förordningen om erkännande och verkställighet ska vika.

97. Det återstår att pröva huruvida det, till skillnad från i artikel 35.3 i förordning nr 44/2001, är en tvingande förutsättning för verkställighet att pröva domstolens behörighet i ursprungsmedlemsstaten enligt bestämmelser som de i CMR.

98. Detta förespråkas delvis med hänvisning till förhållandet mellan artikel 31.3 och 31.1 i CMR. Medan det i artikel 31.3 talas om en ”dom i tvist som avses i första stycket”, så förutsätts det underförstått i bestämmelsen att den verkställande domstolen även prövar den ursprungliga domstolens behörighet som regleras i första stycket. [48] Denna tolkning motiveras med att det ansågs nödvändigt att skydda den tappande parten, eftersom bestämmelserna om verkställighet i CMR ansågs alltför långtgående. [49]

99. Med hänsyn till ordalydelsen i artikel 31.1 CMR förefaller det emellertid troligare att hänvisningen i artikel 31.3 till dom i tvist som avses i första stycket endast utgör en hänvisning till ”talan rörande befordran som är underkastad denna konvention” i första stycket. [50] Dessutom regleras enbart frågan om lokal behörighet i första stycket, medan förbud mot en ny talan på grund av litispendens regleras i andra stycket.

100. CMR innehåller således inte något absolut krav på att det prövas huruvida den domstol som har meddelat domen är behörig. I den mån som det i nationella bestämmelser avseende erkännande och verkställighet föreskrivs en sådan prövning, utgör inte CMR något hinder därför.

101. I Europeiska unionen är en omprövning av behörigheten utesluten enligt artikel 35.3 i förordning nr 44/2001. Nämnda bestämmelse som grundar sig på principen om *favor executionis* viker inte, i avsaknad av en annan bestämmelse på förevarande område som har exklusiv verkan, i enlighet med artikel 71.2 b i förordningen.

47 — Se P. de Meij, *Samenloop EEX-Verordening met bijzondere verdragen*, Deventer 2003, s. 251 och s. 287.

48 — Se vidare A. Messent och D.A. Glass, *Hill & Messent–CMR: Contracts for the International Carriage of Goods by Road*, tredje upplagan, London 2000, punkt 10.48 och fotnot 103.

49 — Se vidare H. Jesser-Huß (ovan fotnot 7), artikel 31 CMR, punkt 36 och fotnoterna 116 och 117.

50 — Se, för ett liknande resonemang, även H. Jesser-Huß (ovan fotnot 7), artikel 31 CMR, punkt 36.

102. Följaktligen ska den tredje och den fjärde tolkningsfrågan besvaras enligt följande. Bestämmelserna i artikel 31.3 och 31.4 CMR ska inte anses ha exklusiv verkan vad gäller förutsättningarna för erkännande och verkställighet, i den mening som avses i artikel 71.2 b andra stycket första meningen i förordning nr 44/2001, och i synnerhet krävs det inte någon prövning av den ursprungliga domstolens behörighet, vilket innebär att de motsvarande bestämmelserna i förordning nr 44/2001 är tillämpliga.

E — *Den femte och den sjätte tolkningsfrågan*

103. Mot bakgrund av hur de första fyra tolkningsfrågorna har besvarats är det inte nödvändigt att besvara den femte och den sjätte tolkningsfrågan, vilka endast har ställts subsidiärt.

V — Förslag till avgörande

104. Mot bakgrund av ovanstående resonemang föreslår jag att de tolkningsfrågor som har ställts av Hoge Raad besvaras på följande sätt:

”1. Artikel 71.2 b, andra stycket i rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område ska tolkas så, att bestämmelserna i förordningen rörande förutsättningarna för erkännande och verkställighet av domar som har meddelats av en domstol i en annan medlemsstat endast viker för motsvarande bestämmelser i en specialkonvention, som har tillträtts såväl av ursprungsmedlemsstaten som av den medlemsstat som ansökan riktar sig till, om bestämmelserna i konventionen har exklusiv verkan i den meningen att de utgör hinder för att tillämpa förordningen.

2. Domstolen är inte behörig att tolka konventionen om fraktavtalet vid internationell godsbefordran på väg, som undertecknades i Genève den 19 maj 1956 (CMR). Däremot är det domstolens uppgift att tolka artikel 71 i förordning nr 44/2001 som ledning för den nationella domstolens tillämpning av de bestämmelser i CMR som påverkar tillämpningsområdet för förordning nr 44/2001 och i detta sammanhang beakta innehållet i CMR-bestämmelserna.

3. Bestämmelser som de i artikel 31.3 och 31.4 CMR ska inte anses ha exklusiv verkan vad gäller förutsättningarna för erkännande och verkställighet i den mening som avses i artikel 71.2 b andra stycket första meningen i förordning nr 44/2001. I synnerhet krävs det inte någon prövning av den ursprungliga domstolens behörighet, vilket innebär att de motsvarande bestämmelserna i förordning nr 44/2001 är tillämpliga."